

Nr 235.

Av herr **Ström**, om ökat anslag till insamling och bearbetning av vetenskapligt material vid landsmålsarkiven.

I gemensam framställning ha nordiska muséet, Hyllén-Cavalliusstiftelsen i Lund, institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs högskola samt institutet för folklivsforskning i Stockholm anhållit om ett anslag för budgetåret 1944/45 på 12 500 kr. för folkminnesinsamling genom s. k. ortsmiddelare, att fördelas mellan ifrågavarande fyra institutioner. Departementschefen har av finansiella skäl ansett sig nödsakad att för närvarande avstyrka denna framställning.

Denna avstyrkan är beklaglig. Utomordentligt starka skäl tala för bifall. Dels har anslag tidigare utgått för detta ändamål. Dels har avbrottet i anslag vållat stora luckor, som icke äro lätta att fylla. De ortsmiddelare vetenskapen betjänar sig av för folkminnesinsamlingen äro gamla män och kvinnor ur allmogens, särskilt böndernas och arbetarnas kretsar, vilka genom skolning, naturlig forskarbegåvning och djupgående erfarenhet kunnat tjänstgöra under vetenskaplig ledning såsom upptäcknare och insamlare av svenska bygders rika traditionsstoff och rester av allmogekulturens alla yttringar. På grund av samhällets revolutionära omvandling på nästan alla områden som en följd av de nya kommunikationsmedlen, storindustrien, handelns expansion, jordbrukets omläggning, befolkningsomflyttningen, folkrörelsernas uppkomst, pressens utbredning och radions inflytande är den gamla folktraditionen stadd i snabb och fullständig upplösning. Gamla seder och bruk, gammal folkdikt, gamla bygdedialekter o. s. v. kvarleva nu i sin ursprungliga friskhet och äkthet blott sparsamt och i regel hos några få minnesgoda åldringar på 70—80 år. När dessa bygdens äldste äro döda, då är traditionen redan bruten hos den nästa åldrande generationen, och möjligheten att erhålla en riktig och levande bild av den gamla svenska livsformen och livsåskådningen, sådan den gestaltade sig hos de breda lagren av folket, är kanske otänkbar. Detta särskilt därför att nedtecknandet av dialekter och samtal, sagor, dikter och föreställningar, författandet av memoarer, bevarandet av gamla brev m. m. var och är sällsynt inom allmogen. Det vore ju egendomligt, om en betydelsefull epok av allmogens andliga liv icke skulle kunna bevaras åt eftervärlden i en sann och levande bild, emedan denna allmoge, sedan den fått avgörande inflytande i Sveriges riksdag, icke ville bevilja anslag för en så betydelsefull kulturgärning.

Men enda sättet att rädda vad ännu räddas kan åt vetenskapen och därmed åt nationen, det är att skänka vetenskapen möjligheter att innan allt är försent insamla resterna av den gamla svenska folktraditionen. Detta insamlingsarbete sker mycket effektivt genom s. k. ordsmeddelare, vilka efter prövning och skolning uttagas i bygderna.

Jag kan mycket väl förstå departementschefens betänkligheter i tider som de nuvarande. Men här har nöden ingen lag. Att ställa detta insamlingsarbete på framtiden är nämligen detsamma som att för alltid omöjliggöra det. De som skulle tala äro då döda.

Alla i riksdagen som man talar med finna denna fråga betydelsefull och trängande. Föregående riksdag sköt, med välvilja för saken, detsamma på framtiden. Till allehanda även diskutabla kristidsorgan kan riksdagen bevilja stora summor. Till viktiga kulturuppgifter avvisas många mycket befogade anslag. Detta är en hushållning, som är svår att förstå.

Då det ärende, som här bankar på porten, är av särdeles vikt men blygsamt till kostnaden hemställes,

att riksdagen under åttonde huvudtiteln *Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* (s. 246) måtte höja reservationsanslaget för budgetåret 1944/45 från föreslagna 42 000 kr. med 12 500 till 54 500 kr.

Stockholm den 23 januari 1944.

Fredrik Ström.
